

Ősi vulkánok és új gondolatok földje

Ha valaki nagyon magasból, úrhajóból vagy mondjuk csak egy lökhajtásos repülőgépből letekint Mexikóra, mintha egy hatalmas tölcserént látna. Tűzhányókkal teletűzdelt heglýláncok húzódnak végig ezen a tölcserén, melynek felső harmada félsivatagos, száraz magasztal, lenn, délen pedig buja, trópusi erdőség. Ez a földrajzi sokrétűség azonban nemcsak észak—déli irányban mutatkozik, de szinte az ország egész hosszában. Háromféle talaj van itt egymás tőszomszédságában: a „tierras humedas“ (állandó csapadékkal ellátott terület), a „tierras de riego“ (csak öntözéssel művelhető) és végül a „tierras de temporal“ (ahol a termés az alkalomszerűen hulló esőtől függ). Mindez együttvéve sem több, mint 23-24 millió hektár.

Luis Echeverría Alvarez mexikói elnök *Új világrendért* című könyve* színtelen kényszeríti olvasóját, hogy egy pillantást vessen Mexikó térképére. Nem kevésbé tanulságos áttekinteni a könyvben foglalt beszédek társadalmi-gazdasági vonatkozásainak előzményeit.

Ehhez szükséges visszatérni Mexikó mezőgazdasági problémáira. 1915-től 1950-ig nem kevesebb, mint 37 millió hektár földet osztottak ki, Egyedül Lazaro Cardenas elnöksége idején 20 milliót, de ennek csak egynegyede művelhető. A víz jelentőségét Mexikóban mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy Aleman elnök már 1920-ban külön vízügyi minisztériumot létesített. A nagybirtok megmaradt a terület 40 százalékának, részben magánbirtok, részben „ejido“ (közirtokosság) formájában. Az agrárreform végrehajtásakor, illetve azt követően az egykori haciendák öntözőberendezéseit elhanyagolták, tönkretették. A közbirtok Carranza elnök idejétől Camachóig 4 hektárról 47 hektárra nőtt, jelezve, hogy belterjes mezőgazdaságra már nem kerülhetett sor.

A Benito Juarez vezette mexikói forradalom kirobbanása óta legsűrűbben hangoztatott jelszó: a gazdasági függetlenség. Márpedig ezt kizárólag agrár alapon nem lehetett megvalósítani. Cardenas 1938-ban államosította az olajmezőket, a finomítókat. Ez nem ment simán, az amerikai monopóliók hosszú ideig gazdasági megtorlásokkal nehezítette a helyzetet, még több baj volt Nagy-Britanniával, amely csak 1947-ben

állította helyre diplomáciai kapcsolatát Mexikóval. Cardenas olajpolitikája nem volt az egyedüli lépés az önálló ipar felépítése felé. Az 1922-ben alapított monterreyi acélműveket 1938-ban korszerűsítették, azóta az acéltermelés ötszörösére nőtt. Fejlesztették a szerszámgyártást is a nagy északi szomszéd ellenére, és az Alemani követő elnökök (Ruiz Cortinez, Matteos, Diaz Ordaz) egyaránt azon voltak, hogy fenntartsák és továbbfejlesszék az ipari forradalom lendületét.

Mindebből láthatjuk, hogyan alakult az elmúlt száz év során a mai Mexikó képe. Benito Juarez, a nagy szabadságúhoz még az ország politikai szabadságáért küzdött; Cardenas és utódai a gazdasági reformok útjára léptek. Mexikó mai elnöke, Luis Echeverría Alvarez ennél is tovább megy. Beszédeiből kiolvasható az a széles koncepció, amely a világ mai gazdasági rendjének újabb és jobb gazdasági szervezésével köti össze hazája fejlődését. Mexikó ma 60 millióos ország, 2000-re 100 millió lakosa lesz; az elnök ennek tudatában fogalmazza meg nézeteit a világ jövőndő fejlődéséről. Az Egyesült Államok Kongresszusa előtt tartott beszédeben nyíltan kifejtette: „Korunk nagy kérdései, a béke, a nemzetközi biztonság és a fejlődés [...] nem oldhatók meg zárt, szűkkörű klubokkal, hanem csak a föld e kérdésekben érdekelt minden népének részvételével. [...] A politikai kolonializmus elleni gyűlölet ma átalakult a gazdasági kolonializmus elleni gyűlöletté. [...] Mert még ma is történelem kísérletek, hogy a nemzetközi kapcsolatokat a régi kolonializmus pozíciójából rendezzék, holott ezeket régen föl kellett volna számolni. [...] A kevésbé fejlett népek története nem más, mint állandó harc a társadalmi változásokra törekvő erők és a fennálló helyzetet állandósítani kívánó körök között. [...] A nagyhatalmak kezdik már fölismerni azt a veszélyt, amelyet ez a helyzet a tulajdon biztonságukra jelent; mert ez az állapot a szegény nemzeteket szervezkedésre készíti törvényes jogaik védelmében és azért, hogy sorsukat megjavítsák [...] Mexikó osztozik a fejlődő népek törekvéseiben; országaink kapcsolata lényegében tükrözi Észak-Amerikának a felszabadulásukért küzdő népekkel szembeni magatartását.“

Idézzünk néhány mondatot az elnök megállapításaiból a Római Klub ösz-

* Luis Echeverría Alvarez: Spre o nouă ordine internațională. Editura politică. București, 1975.

szehívta államfői értekezleten: „Parancsoló szükségesség a világválságnak új értelmezést adni. Elfogadhatatlan, hogy csak a legnagyobb és legerősebb államok gazdasági és politikai érveléseit tegyük magunkévá, vagyis azokét, akik kolonializmusukkal és fölös tékozlásukkal nagy részben hozzájárultak a ma már annyira nyugtalanító jelenségekhez. Nem tartom jogosnak, hogy a harmadik világ népei periferikus helyzetük fenntartásával fizessék az árat annak a prosperitásnak, amelynek egy vagyonos társadalom örvend. A harmadik világban állandósuló éhínség az imperializmus történelmi következménye. A fejlett és fejletlen népek párhuzamos létezését megkülönböztető gyarmatosítás idézte elő. [...] Az előttünk álló két évtized legjellegzetesebb jelensége a munkanélküliség lesz. Márpedig ez az állapot mélyen érinti a harmadik világot, s alig hiszem, hogy a bekövetkező forradalmi robbanásnak a fennálló társadalmi alakulatok ellenállhatnak. Még van rá idő, bármily kevés is, hogy újjászervezzük a nemzetközi kapcsolatokat, a gazdasági cseremegállapodásokat, abból a felismerésből kiindulva, hogy a harmadik világ ma már új hatalmat jelent a történelem színpadán.“

Hasonló gondolatok körben foglalkozik Echeverria elnök korunk élelmiszeri problémáival is: „Tíz évvel ezelőtt nyilvánítottam már a FAO keretében, hogy a Terra problémáinak tengelyében a lakosság növekedése áll. A világ lakossága a következő 35 év alatt megkétszereződik, és a lakosság 45 százalékát fiatalság alkotja majd; ilyen körülmények között korunkban túlhaladottá vált a régi és új erők közötti kizsákmányoltság és egyenlőtlenség állapota. Új, vissza nem tartható folyamat indult meg a történelemben, a nemzetközi kapcsolatok és erőviszonyok gyökeres változása. Egyetlen állam, egyetlen nép — bármily hatalmas legyen is — nem képes útját állni ennek a világfolyamatnak, mely a népek és társadalmak felszabadulásához vezet. A fogyasztó és teközölő társadalom figyelmen kívül hagyta az emberiség általános fejlődését. Az éhínséget, mely egész népeket sújt, ugyanazzal a hidegvérrel idézték elő, amellyel az atombombákat gyártják. A gabonafélék és más magvak hűssá alakítása eredményezte, hogy a hús-fogyasztásban gazdag országokkal párhuzamosan más vidékek étkezéséből eltűnjék a protein. Az éhség láncolata, melyben ma emberek százmilliói szenvednek, a termőföldek tönkretételének, az irracionális termelésnek, a gazdasági fejletlenségnek s a fehérjék általános hiányának a láncolata, ezzel együtt jár

a gabonamagvak romlása s a világ gabonataralékainak rohamos csökkenése. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy nem az éhség láncolata áll a problémák élén, hanem a tények egész sora. A lánc egyes szemei — az élelmiszeri és energiaválság — nem feledtethetik velünk a világegyensúly hiányából eredő általános okokat. [...] Éppen ezért eleve tiltakozunk az ellen, hogy a gabonatermelő országok az élelmiszeri hiányt stratégiai fegyvernek használják fel. Az emberiség általános érdekeivel szemben álló effajta magatartást azt jelentené, hogy a békét változatlanul az imperialista háború alapjaira építenénk.“

A továbbiakban Mexikó elnöke rámutat arra, hogy „hatalmas földterületeket, melyek az éhínség enyhítésére szolgálnának, egyes fogyasztási szesélyek kielégítésére használnak; magas színvonalú élelmiszerek tűnnek el, hogy divatszeszélyeknek tegyenek eleget, háziállatok takarmányát szolgálnak egy olyan társadalomban, ahol az individualizmus odáig torzul, hogy az önzést erkölcsi értéké emeli.“ A harmadik világ mezőgazdasága termékeit nyomorúságos áron exportálta, ezzel is hangsúlyozva a föld ipari országainak jelentőségét. A terményeket, ezen országok egyedüli kincseit, műtrágya és mezőgazdasági gépek ellenében adta oda.

Beszéde legvégén félreérthetetlenül kimondja: „Az éhínségnek s a termőföld pusztulásának nem lehet a jelenkori erőviszonyok strukturális megváltoztatása nélkül véget vetni. Parancsoló szükségesség, hogy az élelmiszerpiacon a kereslet és a kínálat ne legyen manőverező nemzetközi vállalatok vagy nyersanyagbörzék közvetítő monopóliumainak kezében. Meg kell teremteni a proteinek forradalmát, e forradalom előfeltételeit. Az ipari államok és a harmadik világ országai két párhuzamos tervet kell hogy kidolgozzanak: az aktív agrárpotenciál reális mérlegét s ezzel egyidejűleg egy közép- és hosszútávú sürgős munkatervet az egész földgömb élelmiszer- és fehérjeszükségleteinek a felmérésére. [...] Annyi évszázad után éhséggel és fejletlenséggel küszködő civilizációnk nem tekinthető követendő példának azok szemében, akik igazságért és egyenlőségért küzdenek. Az egyenlőség eszméi, melyeken a gazdasági és politikai társadalmaknak épülniük kellene, nemcsak hogy egy differenciált világhoz vezetnek, de olyan társadalomhoz, mely ma tragikus belső ellentmondásokkal küzd. [...] Az éhség, ez a legkegyetlenebb emberi szenvedés reális kiutak keresésére késztet bennünket. [...] Ebben a kérdésben a gazdag

országok és egyedek felelőssége is nagyobb. Elsősorban hozzájuk fordulunk. Hiszünk, hogy az ésszerűség törvényei győznek az esztelen önzés felett.“

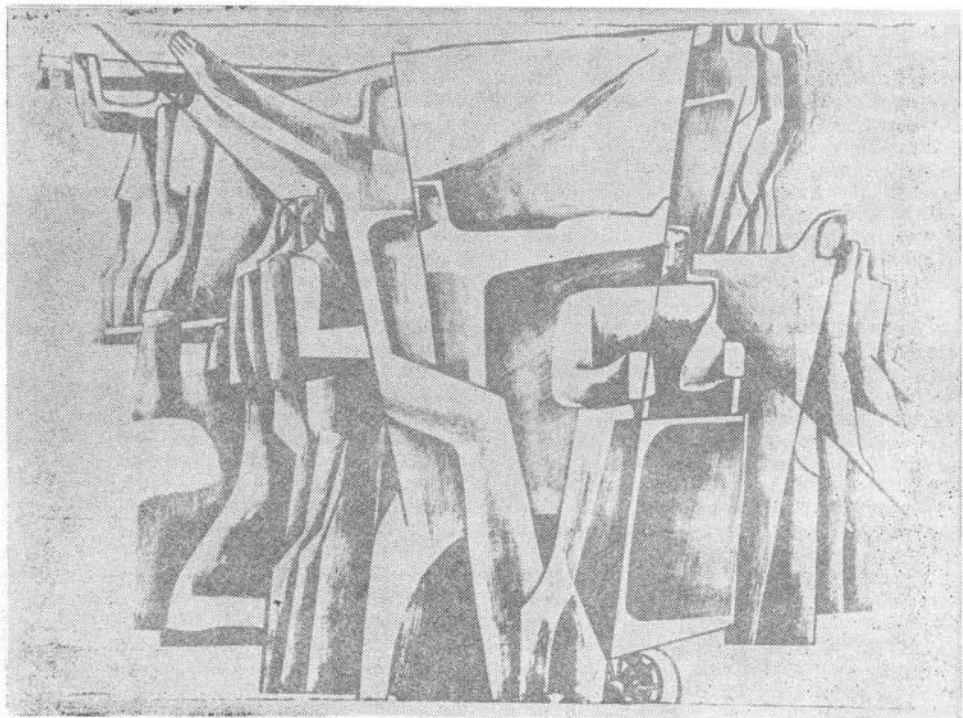
Echeverría elnök beszédei — még ebben a töredékes felmutatásban is — világosan jelzik a jelenkori mexikói politika nagyvonalú koncepcióját; annak felismerését, hogy a világméretű problémák (élelmiszerkérdés, energiaellátás) megoldására a világ népeinek össze kell fogniuk, mert különállóan és elszigetelten e kérdések meg nem oldhatók. A beszédek élénken tükrözik Mexikó, ama latin-amerikai ország fejlődését, amely mindig élen járt a reformok útján, éppúgy, mint a nemzetközi kérdések progresszív értelmű megítélésében. Nem véletlen, hogy éppen Mexikó az a latin-amerikai ország, amely általánosan kimondott tilalom ellenére fenntartotta diplomáciai kapcsolatait Kubával, és azóta is minden haladó szellemű kezdeményezést támogat.

A tanzániai elnök látogatása alkalmával mondott beszédében Echeverría így

összegezte hazája politikáját és követendő útját: „Mexikó jelentős változások időszakát éli. Igyekszik helyrehozni az elkövetett hibákat és azokat a gazdasági elveket, melyek egész forradalmi utunk menetét zavarták. [...] Egy fejlődő nemzet problémáival kell szembenéznünk. Minden lépésünk során bizonyos nemzetközi erők hatalomszomjába és kapzsiságába ütközünk, nemkülönben azokba az erőkbe, amelyek itthon, hazánkban is elavult és tarthatatlan előjogok fenntartásához ragaszkodnak. [...] Mindezen akadályok ellenére Mexikó tovább halad. Menet közben hajtja végre a szükséges változtatásokat a történelem tanulságai alapján és népi intézményei támogatásával.“

Érdeemes végigolvasni ezeket a beszédeket, hogy megismerjük belőlük a Latin-Amerikában végbemenő változásokat. Ez a fiatal, természeti kincsekben gazdag földrész a jövő egyik reménye. Luis Echeverría elnök Mexikója példát mutat, hogyan kell és lehet ezt a reménységet valóra váltani.

Korda István

Kazinczy Gábor: Az építők emlékére